

ARADI KÖZLÖNY

Administrator delegat:
Dr. STAUBER JÁNOS

ARAD, ANUL 53. No. 231.
1938. október 14., péntek.

Redactor responsabil:
SZ. JAKAB GÉZA

Proprietar: Societatea Anonimă p. editura ziarului Aradi Közlöny. Inreg. in Reg. Publ. Periódice sub No. 146—1938. Trib. Arad.

BATA ÉS TUKA

Az utóbbi napok eseményei két érdekes nevet toltak az előtérbe. Az egyik Tuka Béláé, a másik Bata cipőgyárosé.

Hírül adták a lapok, hogy a szlovák kormány kívánságára a csehok Tuka Béla tanárt szabadlábba helyezték.

Tuka Béla a tót szellemi élet egyik kiválósága. Nagyszabású tudományos és politikai munkásságot fejtett ki s az elsők egyike volt, akit a pozsonyi szlovák egyetem tanárává neveztek ki. Tuka azonban sehogy sem barátkozott meg a cseh urallommal abban a formában, ahogy az husz esztendőig fennállott. Nem ismert csehszlovák nemzetet, ami csakugyan nem is volt soha, hanem csakis külön cseh és külön szlovák nemzetet. Ő volt a Hlinka-féle szlovák néppárt szellemi atyja és a tót autonómia legtehetségesebb elméleti hirdetője. A cseh kormány szigorú figyelemmel kísérte minden lépését és egy napon hazaárulási pert indított ellene, hogy a magyar kormánnyal tartott fenn összeköttetést. A per rendkívüli izgalom mellett zajlott le és olyan tanukat állítottak ellene, akiket a szlovák néppárt agent provokátoroknak bélyegzett és akik politikai érdemeik jutalmazását várták el. Természetesen, nem tudjuk megmondani, a vád csakugyan alapos volt-e? Kitűnő szlovák emberrel beszéltem a per idején, akik úgy fogalmazták meg véleményüket, hogy Tuka követhetett el tulbuzgóságból hibákat, de áruló soha nem volt. Végül 15 évi fegyházra ítélték a nagy tudóst és a lipótvári fegyházba zárták. Számos alkalommal próbált a szlovák néppárt kegyelmet kieszközölni számára, de ez sohasem sikerült. Minthogy Tukát megvakulás fenyegette, annyit kiártak, hogy a lipótvári fegyházból egy csehországi könnyebb zárt intézetbe internálták, ahol elég szabad mozgásban volt már része. Meissner, cseh igazságügyi miniszter jó pár évvel ezelőtt szabadlábba akarta helyezni, de a cseh kormány nem hajlott rá. Minthogy Meissner zsidó volt, a szlovákok gyakran tették szemrehányást a kormánynak, hogy több megértést tanusít a szlovák közvélemény kívánsága iránt, mint maguk a csehok. A szlovák néppárt és a koalíciós cseh kormány között az ellentétet az is feszítette, hogy utóbb Déter személyében egy szlovák ember lett az igazságügyi miniszter és Tukát mégis fogva tartja. Viszont tény az, hogy a szlovák néppárt maga is kormányon volt időközben, sőt éppen Tiso, a jelenlegi szlovák miniszterelnök tagja volt a kormánynak és Tukát mégis börtönben hagyták. Hlinka számos alkalommal jelentette ki, hogy szolidaritást vállal Tukával, de ez sem vezetett eredményre.

Hogy Tuka Béla rendkívüli szellemi képességeit használni tudja-e most a szlovák ország, az kétes. Tuka félig vak és aligha vállalkozhatik már aktivitásra. Az idők őt igazolták, de ő ennek gyümölcsét már alig-alig élvezheti.

A másik személy, akit a hír most szárnyára vett: Bata cipőgyáros, akiről azt rebesgetik, hogy köztársasági elnöknek jelölik. Ritka sor a történelemben, hogy kereskedő, vagy iparos ember államfő legyen, bár ma ennél nagyobb csodákat is láttunk. A legkiemelkedőbb példa volt az első Medici, a nagy Medici Cosimo, aki bankár és kalmár léte lett Firenze fejedelme s akinek csodálatos karrierjét el lehet olvasni: Marcu Aureliu, román származású író modern Macchiavelli életrajzában. A mostani Bata nem alapító, mert a világhírű Bata-üzemeket édesapja teremtette, aki tudvalevőleg pár évvel ezelőtt kiesett a repülőgépjéből, éppen úgy, mint ama Löwinger nevezetű belga milliárdos. Hogy az öreg Bata öngyilkos volt-e, vagy véletlen balesetnek esett áldozatául, soha ki nem derítették: Hatalmas üzemet, fia vette át. Mindenesetre a cseh állam akkor ismételtelen nyult nagy anyagi támogatással a hatalmas üzem hóna alá. Bata gyárát a cseh nacionalista hitűség nemzeti ipartémenné avatta s a cseh állam köteletségének

Megszakadtak Komáromban a magyar—csehszlovák tárgyalások

Kánya Kálmán magyar külügyminiszter nyilatkozata a csütörtök-délutáni ötperces tárgyaláson. — Szigorított ostromállapotot léptettek életbe Ruszinszkóban. — A német—cseh tárgyalások ügye

Chamberlain, Daladier, Hitler és Mussolini új értekezletre ülnék össze november havában

Budapest. A magyar és cseh delegációk tárgyalásai csütörtök este megszakadtak. A magyar küldöttség tagjai este 7 órakor mentek át Ókomáromba, ahol 7 óra után 7 perccel kezdődött meg a tárgyalás, amely mindössze 5 percig tartott. A magyar delegáció tagjai ezután visszatértek a Zsófia termeszözsre, ahol megvacsoráztak. Kánya Kálmán magyar külügyminiszter nyilatkozatot tett, amely a következőket tartalmazta:

— „Mi a legjobb szándékkal és a legőszintébb hittel jöttünk ide, abban a biztos reményben, hogy sikerüljön fog olyan megállapodásra jutni, amely biztos alapokra fekteti a népek békéjét. Sajnos nem sikerült és ki kell jelenteniünk, hogy a határookra vonatkozó ellenjavaslat és a mi terveztünk között oly nagy az űr, amely reménytelenné teszi az áthidalást. Ezért elhatározta a magyar királyi kormány, hogy a maga részéről a tárgyalásokat befejezettnek nyilvánítja s az ügy elintézését a müncheni jegyzőkönyvet aláíró négy nagyhatalom elé terjeszti.”

Kánya külügyminiszter a nyilatkozatot magyar nyelven olvasta fel, majd annak francia nyelvű fordítását átnyújtotta a csehszlovák delegáció tagjainak. Tiso dr. szlovák miniszterelnök kijelentette, hogy a magyar kormány nyilatkozatát tudomásul veszi. A delegációk tagjai ezután kézfógaással bucsúztak el egymástól és a magyar kiküldöttek visszatértek a Zsófia termeszözsre.

Ami a szakítást megelőzte

A komáromi tárgyalások negatív befejezését az utolsó napon az alábbi események előzték meg:

Komáromból jelentik, hogy a magyar és csehszlovák bizottság csütörtökön délelőtt újból megkezdte tárgyalásait a komáromi megyeházán. A magyar bizottságot a megyeháza nagytermében Tiso József dr. szlovák miniszterelnök fogadta, aki elnézést kért, hogy a tárgyalásokon nem vehet részt, mert fontos belpolitikai kérdések miatt Pozsonyba kell utaznia. A miniszterelnök ezután autóra szállt és elindult Pozsony felé. Ma megjelent Komáromban Durcansky szlovák igazságügyminiszter is, aki eddig Berlinben volt.

A Stefáni Komáromból arról értesül, hogy a komáromi tárgyalások tegnap zsákúccába jutottak. A szlovákok ellenjavaslatokkal álltak elő és a szlovenszkói magyaroknak autonómiát ígértek de csak a csehszlovák állam keretén

belül Kánya Kálmán az ellenjavaslatot nem fogadta el, mire a szlovákok újabb javaslatot tettek, amit azonban a magyar bizottság újból elfogadhatatlannak minősített. Ugy tudják, hogy a mai nap lesz a döntő.

Komáromban nagy feltűnést keltett Tiso dr. szlovák miniszterelnöknek a Hamburger Fremdenblattban tett kijelentése. Tiso dr. kijelentette a lap munkatársának, hogy Szlovenszkó jóviszonyban kíván élni Magyarországgal, de nem tűr fájdalmas csonkításokat nemzeti vagy gazdasági téren.

Újabb bonyodalmak

Az első autonóm rutén kormány tegnap külön repülőgépen Prágából Ungvárra érkezett.

A repülőtéren a tömeg az új kormányt a rutén himnusz elénkélésével fogadta. A rutén miniszterek ezután a városba hajtottak, ahol a város főterén egy fedett emelvényről beszélték a tömeghez.

érezte, hogy ahami megrendelésekkel óriási árnyokban támogassa. Bata csodálatosan szervezte meg gyárát és eláruló hálózatát. Alig volt olyan valamire való fészék Csehszlovákiában, ahol Bata-nak fiókja ne lett volna, a nagy városokban pedig, mint Kassa, Pozsony, Brünn, Olmütz a Bata-üzletek fényes áruházak módjára emelkedtek ki az átlagsorból. Bata kénytelen volt hovatovább Ford-féle tempóban haladni, hogy rezsijét csökkentse, vagyis egyéb anyagát is maga állította elő (saját bányái voltak), amint az amerikai Hearst-üzemeknek például saját papírgyáraik is vannak. Zlin városa nem egyéb, mint Bata üzeme. Gyártmányait is szaporította, úgyhogy újabban már nemcsak kötött és szövött árut is gyártott, hanem autógummi kereket is, hir szerint igen jó minőségűt. Reklámjainak készítésére Zlinben saját nyomdája volt, sőt saját illusztrált lapot adott ki, amely persze a cég érdekeit propagálta. Ropant erővel igyekezett külföldön is terjeszkedni, mert túlméretezett kereteinél fogva, maga Csehszlovákia nem volt elég nagy áru elhelyezésére. Külföldi betöréseit azonban az érdeklő-országok iparossága hevesen ellenezte. A területek egy

részének elvesztése halálos csapást jelent Bata számára is, mert hiszen most még kevésbé tudja portékáját elhelyezni, mint eddig. A megszükkült Csehszlovákia éppen úgy nem tarthatja el a régi csehországi méretekhez szabott ipart, amint az osztrák-magyar monarchia bukása után a bécsi és pesti nagy üzemek életképessége megbénult. Érdekes, hogy Bata minden állami támogatás és pénzügyi felkarolása dacára; sem tudta legyűrni a cseh cipőpiac régi tényezőit, így például a Popper-féle cipőgyár tovább is sikerrel állott ellen a borzasztó versenynek. Valószínű, hogy a kisebb rezsi-vel dolgozó Popper-gyár túl is éli a kolosszális Batát. Hogy maga Bata valóban az az egyéniség volna, akif a köztársasági székbe kellene emelni, hogy újjászervezze a felbolygatott cseh államot, azt nem tudjuk megítélni. Nem is valószínű, hogy ezt vállalja. Sokkal jobban fő a feje saját üzemével, semmint akár az államfői méltóság gondjaival törődhetne. Bata legnagyobb vevője a cseh hadsereg volt. Ennél fogva Bata százezer számára a cipőt, vagy térdharisnyát nem szállíthatja tovább a cseh államnak. Ezt a vevőt a köztársasági elnöki deklórum nem pótolhatja.

A komáromi konferencia ellentétei

A magyar és csehszlovák szakértők tárgyalásai során a magyar szakértők bemutatták azt a térképet, amelyen elgondoltsuk szerint az új határ fel van tüntetve. Elismerték, hogy ez a határvonal nem felel meg teljesen a nyelvterületi határnak, de gazdasági okokból van szükség arra. Az általános népszavazásról állítólag lemondottak, azonban Kassa környékén és a szászok által lakott vidéken, valamint a magyar nemzetiségi nyelvhatár közelében levő néhány városra nézve továbbra is népszavazás megtartását kívánták. A szlovák bizottság a felhozott indokokat nem tartotta el-

fogadhatóknak, mert azok az 1910. évi népszámlálás adatain alapultak. Ellenjavaslatuk úgy szólt, hogy vegyék alapul az 1930. vagy az 1880. évi adatokat, mielőtt még a Felvidék magyarosítása megtörtént volna. Mindkét bizottság számos történelmi iratot mutatott be, amelyek latin nyelven készültek és leginkább a 19-ik század második feléből származnak. A szlovák delegáció ezekkel az iratokkal akarta beigazolni, hogy több olyan helység a melyet a magyarok maguknak követelnek, szlovák többségű, mert évszázadokon át szlovák nyelvet használtak az istentiszteleteken is.

Kisajátítási panamát lepleztek le Bucarestiben

Huszonyolemillió leiel károsította meg az államot. — Vidékre is elhúzódnak a leplezett visszaélések számai

Bucarestből jelentik: Radu Pascu az ilfovi ügyészség vezetője bünygyi vizsgálatot indított Berov Alexandru ügyvéd ellen, akit azzal vádolnak, hogy különböző kisajátításoknál 28 millió leivel károsította meg az államot. A főügyész az elmúlt éjszaka számos kihallgatást eszközölt és a megidézett személyek között szerepeltek a következők is: Priboianu Gheorghe, a földművelésügyi minisztérium jogügyi osztályának igazgatója, Ion Fianu az agrárreform hivatal igazgatója, Dumitru Iliescu a jogügyi osztály főnöke, Cetaclă ügyvéd, a jogügyi osztály aligazgatója, Stea Stefanescu, az agrárreform hivatal egyik osztályfőnöke, Caudescu könyvelési osztályfőnök, Porumbeanu az államügyvédi legfelsőbb tanács elnöke, Ivanovici az irattár főnöke.

A fentieknek kihallgatása után megállapítást nyert, hogy a nagyszabású panamának

Berov ügyvéden kívül még több résztvevője van. Radu Pascu főügyész és Doicin vizsgálóbíró még a hajnali órákban újabb házkutatásokat végeztek és ez alkalommal súlyosan terhelő iratok birtokába jutottak. Később folytatták a tanukihallgatásokat és először ismételtén Ion Fianu az agrárreform hivatal igazgatóját hallgatták ki. A hajnali órákban még tizenöt magasrangú minisztériumi tisztviselő várakozott az ilfovi ügyészség folyosóján, hogy Radu Pascu főügyész, illetve a vizsgálóbíró elé kerüljenek. A nyomozást végző hatóságok vezetői utasítást adtak több vidéki városban bizonyos személyeknek Bucarestbe való előállítására. Csütörtök délelőtt a vizsgálóbíró letartóztatási végzést bocsátott ki Berov Alexandru ügyvéd ellen. A vizsgálat erélyesen folyik.

A szép „Veronica Gedeon” gyilkosa a bírái előtt

A háromszorosan gyilkos szobrász bosszúból ölte meg modeljét

Newyorkból jelentik: Napok óta valóságos ostrom alatt áll a newyorki igazságügyi palota. Talán még a legutóbb lezajlott politikai gengszter-pör sem váltott ki olyan nagy érdeklődést a közvéleményből, mint Robert Irwin harmincegy éves szobrászművész tömeggyilkossági bűnygyének a tárgyalása.

Robert Irwin borzalmas kegyetlenséggel három embert gyilkolt meg 1937. husvétján. Meggyilkolta a newyorki művészvilág legismertebb és legszebb modelljét, Veronica Gedeont, ennek édesanyját, Mary Gedeont, valamint Frank Byrnest, annak a háznak a házfelügyelőjét, ahol a két áldozat lakott.

Háromszoros gyilkosság

A háromszoros gyilkossággal vádolt szobrászművész ellen a vádat híres személyiség: Dewey főállamügyész képviseli, aki a legutóbbi nagy politikai botrányperben ugyancsak a vádat képviselte a Tammany Hall egyik ügyvédje ellen, Dewey főállamügyész egyébként politikai szerepet is játszik és csak igen nagy perekben látja el személyesen a vád képviselőt.

A vád és a védelem már a vizsgálat során is elkezdett csatát vívott a gyilkos beszámíthatósága körül. A harmincegy éves Robert Irwin három évet töltött elmeorvosintézetben, az elmeorvosokból alakított bizottság azonban megállapította, hogy a fiatalember teljesen beszámítható volt, amikor borzalmas gyilkosságsorozatát elkövette.

Robert Irwin lakásukon kereste fel két áldozatát, Veronica Gedeont és édesanyját. A lakásban csak az ötvennégy éves Mrs. Mary Gedeon tartózkodott, akit a fiatalember fojtogatni kezdett. Az asszony segítségért kiáltott, mire azonban a házfelügyelő, a harmincegy éves Frank Byrnes a lakásba érkezett, a gyilkos már végzett első áldozatával, akit megfojtott. Ezután rátámadt a házfelügyelőre, akit rövid, elkecseregett viaskodás után pusztán kézzel szintén megfojtott. Két áldozatát elrejtette a lakásban, majd ő is elrejtőzött és türelmesen várta Veronica Gedeont, a szép modellnek hazatérését. Három óra hosszat várakozott, amíg végre Ve-

ronica hazatért.

A fiatal leány nem vette észre a lakásban lejátszódott szörnyű dráma nyomait és amikor gyantlanul betette maga mögött az ajtót, a fiatalember előugrott rejtékhelyéből és pusztán kézzel megfojtotta őt is.

A gyilkos ezután megszökött Newyorkból és csak három hónappal később fogták el Chicagóban. Elfogatása alkalmából Robert Irwin töredelmes beismerő vallomást tett és megvilágította a hármass gyilkosság-sorozat indító motívumait is.

— Halálosan gyűlöltem Veronica Gedeont és édesanyját — vallotta a vizsgálat során. — Veronica a modellem volt és boldogságot tett tönkre. Nagyon szerettem ugyanis nővéremet, aki megszakította velem az érintkezést, mert Veronica úgy viselkedett, mintha a barátnőm lenne.

Beszámíthatatlan?

A tárgyalások első napján a vádiratot és az orvosszakértők terjedelmes véleményét ismertették. A vád szerint Robert Irwin, aki diák volt, de azután abbahagyta tanulmányait és festőművész lett, előre megfontolt szándékkal követte el a hármass gyilkosságot, hogy bosszút álljon a nővérel történt szakítása miatt.

A védelem viszont még mindig a vádlott beszámíthatatlanságára hivatkozik. A védő felemlítette azt is, hogy Robert Irwin az elmeorvosintézetben öncsonkítási kísérletet követett el és a vizsgálói fogság alatt tanúsított magatartása ugyan csak beszámíthatatlanságára vall.

Ezt az utóbbi állítást azonban az elmeorvosai megfigyelő bizottság egyik tagja ezzel a kijelentéssel cáfolta meg:

— Robert Irwin mester lehet a tettetés művészetében. A fiatalember teljesen beszámítható, viszont kitűnő színészi képességgel rendelkezik és az orvosokat is majdnem megtévesztette elmeállapotát illetően.

A vád és védelem harca tehát tulajdonképpen csak arra az egy kérdésre szorítkozik, hogy beszámítható-e a háromszoros gyilkos.

Kivégeztek Jeruzsálemben egy arab nacionalista vezért

Jeruzsálem. (Rador.) Hasszán Sidi Dajani arab nacionalista vezetőt csütörtök reggel agyonlőtték.

Végeztek az idei őszi hadgyakorlatok

Temesvárról jelentik: Az őszi hadgyakorlatok befejeztével Oprescu tábornok, a hadtest parancsnoka seregszemlét tartott a hadgyakorlaton résztvevő katonai csapatok felett. A mezőn impozáns látványt nyújtottak a kilométeres négyyszögben felállított csapatrészek. Temesvár közönségének rég nem volt alkalma ilyen valóban nagyarányú és impozáns katonai szemlét végignézni.

Elsőnek a vadászrezd vonult fel Praporgescu ezredes-prefektussal az élén Oprescu tábornok előtt, majd sorra következtek a többi rezdek és csapatok.

A felvonulás több mint egy óra hosszat tartott. Oprescu tábornok, hadtestparancsnok mellett a díszszemlén Dragalina tábornok, hadosztályparancsnok fogadta a felvonuló csapatok tisztelgését.

A falbontó aradi trafikrabló újabb bűnlajstroma

Ujabb, váratlan fordulat állt be Grümmer Ferenc ügyében, aki — mint annak idején megírta — falbontás útján behatolt Bleier Árpád Matei Corvin-uccai trafiküzletébe és onnan mintegy százezer lei értékű árut zsákmányolt. Grümmer bűnlajstromának összeállítása során a Bleier trafikban elkövetett betörésen kívül négy lakásfosztogatást ismert be. A rendőri nyomozás azonban, amelyet Marcu Viorel rendőrkapitány, a bünygyi osztály főnöke és Pop Ioan csoportvezető defektív folytattak le, megállapították, hogy az ügyészség fogházába került falbontó betörő több nagyobb betörését elhallgatta.

Az ügyes nyomozók kiderítették, hogy Grümmer Ferenc tört be ez év tavaszán özv. Fábán Györgyné, Eminescu-uccai dohánytözsdejébe is, ahová ugyancsak falbontás útján jutott be. Fábánné trafikjából mintegy 35 ezer lei értékű árut zsákmányolt a nagystílusú betörő, akit kikértek az ügyészség fogházából, hogy rekonstruálják vele a most kiderült bűntényét. Grümmer eleinte tagadni próbált, de a nyomozást folytatók keresztkérdéseinek pergő tüzeiben ellentmondásokba keveredett és végül is beismerte az Eminescu-uccai trafikbetörést is. Kihallgatása során azonban hangzott, hogy ezt a betörést is annak a trafikosnak felbujtására követte el, aki a Bleier-féle trafikbetörésre beszélt rá. A lopott dohányárúk nagy részét felbujtója vette meg, míg a megmaradt készletét felbujtója egy másik trafikoshoz közvetítette.

Grümmer Ferenc vallomása során az eddig beismert betörésén kívül beismerte még, hogy hetekkel ezelőtt ő tört be Katona Lajos aradi kereskedő T. Ciontea-uccai lakásába, a honnan mintegy 15 ezer lei értékű ruhaneműt zsákmányolt. Ugyancsak betört Murányi Jakab, Minervei-uccai lakásába, valamint Jakab József, G. Coanda-uccában lakó iparos lakásába is. A betörő újabb vallomásával kapcsolatban a rendőrség kiterjesztette a vizsgálatot, amelynek során meglepetést keltő fordulat várható.

URANIA 5, 7.15 és 9.15 órákor! Tel.: 12-32

A nagy mulattató két óra boldog vidámságot szerzett közönségének!

Harold Lloyd

bombasláger vígjátékában:

Nem félek senkitől

kacagta, elbűvöl, szórakoztat.

Aki a betörők elszomorításán és más egyéb praktikus találmányokon töri a fejét...

Jég nélküli olcsó jég szekrény és soha le nem zuhanó repülőgép Aradon

Az elmúlt tavasszal írtak róla először: Barla Vasile, az aradi feltaláló. Műutoros, csak négy gimnáziumi végzettsége van, de olyan használható, kitűnő ötletei vannak, amelyeket gyakorlatilag is nagyszerűen fel lehet használni. — Legutóbb, — mint annakidején egy riport keretében beszámoltunk, — olyan puskát készítet, amely riasztónak, vagy ifjúsági gyakorló fegyvernek rendkívül alkalmas. A fegyver ártalmatlan fagolyót lök ki, — célbalövési gyakorlatokra, már a töltények és a fegyver olcsósága miatt is, kitűnően használható.

Amióta riportot írtunk a találmányról, azóta sok minden történt a különös fegyverrel és feltalálójával.

— A találmányt már szabadalmaztattam, — mondja Barla Vasile, — Bucurestiből megkaptam a szabadalmi okiratot. Amidőn a bucarestii lövöldében kipróbálták a szakértők elismeréssel fogadták. Ezalkalommal egy különleges kézigrántat találmányomat is bemutattam. . . A Barla-féle kézigrántat: *robban, de nem gyilkol.* Katonai gyakorlatozásra lehet használni. A robbanó vegyszer a feltaláló titka.

A szabadalmi okiratot mutatja Barla Vasile: Nemzetgazdasági Minisztérium No. 2290—1938. számú királyi dekrétummal 15 évre biztosítja a feltaláló jogait.

— Megrendelést már eszközöltek?

— Október 15-én kezdjük meg a fegyverek gyártását. A szükséges anyagi alapot már felajánlották. Ajánlatot tettünk Crişan Ascaniunak, a Moise Nicoarǎ fiuliceum igazgatójának, — az iskola országos szervezetének tagjai ezzel az új fegyverrel eredményesebben gyakorlatozhatnak. Egy fegyver ára mintegy 500 lei, tehát lényegesen olcsóbb, mint bármilyen löfegyver.

Robbanószer, amely nem gyilkol

Barla Vasile miközben elmondja a löfegyver találmányának gyakorlati értékesítésére irányuló terveit, a zsebéből papírba csomagolt porokat kotor elő.

— A fehér por külön nem robban, — mondja és egy bicskaheggyel az asztallapra szórja. — A sárga, a szürke sem robban külön, *de így . . .*

. . . és összekeveri a porokat, a néhány grammnyi vegyszert ujheggyel megnyomja. A következő pillanatban hatalmas pukkanás!

— Megperzselt az ujját?

— Nem, — mondja nevetve, — a robbanása ártalmatlan. Egyszer, kísérletezés közben mintegy fél kiló por robbant fel véletlenül a kezemben. Könnyű nyomást éreztem, más semmit. *Nem gyújt, nem öl — békés anyag.* Ezen alapszik egy újabb találmányom . . .

— Mire használható?

— A betörők elszomorítására. — Betörés és lopás ellen biztosító készülék. Ajtó, ablaknyílás elé egyszerű spárgát szerelünk. Ha valaki be akar hatolni, a spárga rándulása mozgásba hozza a robbanó szerkezetet, amely olyan nagyot dörren, hogy nemcsak a ház lakói, hanem egy siketnéma intézet ápolottjai is felriadnának. A betörő, aki első pillanatban azt hiszi, hogy reá lőttek, fejeszetten menekül. Ez a készülék sokkal olcsóbb, mint a hasonló célzatu villamos riasztókészülék, amelyet főképpen a bankokban használnak. Gyakorlati értéke főképpen ebben rejlik.

A jég-gyárosok bánata...

— Elkészült egy másik találmányom is, amely nem az emberek dobtárájának vesztére készült, hanem a kánikulai gyötrelmek enyhítésére: jég-szekrény, jég nélkül. Vagyis hűtőszekrénynek nevezhető, ha már a jég teljesen felesleges.

— Mivel hűti le a szekrény levegőjét?

— Egy különleges, önműködő szerkezet, amely a találmány lényege, *cement és üveglap közé préseli a levegőt*, amely lehűthető egészen a fagypontra. A jégnélküli hűtőszekrénynek több rekesze van, amelyeknek a hőmérsékletét különböző fokra lehet süillyeszteni.

— Mennyi ideig üzemképes a hűtőszekrény?

— Az óraszerkezethez hasonló gép 12 óráig jár, s ezután ismét fel kell huzni. — Ha az önműködő szerkezet elromlik? . . . akkor egy közepesen képzett műszerész is megjavíthatja.

Erték — avagy csak álomkép? . . .

Egyetlen feltaláló fantáziáját sem hagyja nyugodni a repülés problémája. A repülőgépet ugyan már régebb feltalálták, sőt bizonyos mérté-

kig tökéletesítették, azonban a feltalálók tömege mindig újabb modellel kísérletezik és az újító ötletek megoldásán fáradozik. Barla Vasile csapongó fantáziája is repül, de úgy, hogy ne hogy lezuhanjon . . . Mert ő egy olyan repülőgép modelljével kísérletezik, amellyel nem lehet megismételni Ikaros sorsát. *Az ő repülőgépe, — mondja, — semmiképpen sem zuhanhat a földre.*

A repülőgépem modelljét egyelőre csak motor nélkül terveztem. Az alakja követi a régi formát, csak abban különbözik az ismert repülőgép-típustól, hogy a szárnyai különösen vastagok, mert itt, épen úgy, mint a gép törzsébe, *gáztömlők vannak.* — A Zeppelinnek ugyanezen az elven épülnek fel — vetjük közbe a kételkedést. — Az ötlet már olyan öreg, mint szinte a feltaláló . . .

— Lehetséges. De az én találmányom nem a formában, vagy a régi elképzelésben rejlik. A ki-

„Ugy kezeljék, mint a hajó minden más tisztjét...”

VII. Edward levele fiának, György hercegnek nevelőjéhez

London, VI. György angol király engedélyével a királyi ház kulisszatitkait feltáró könyv jelent meg most Londonban. A könyv címe: „Királyi levelezés” és mint a cím is elárulja, a királyi ház egyes tagjainak leveleit hozza nyilvánosságra. Ezeket a leveleket VII. Edward angol király és fia V. György angol király írta Henry Stephenson admirálisnak, aki egyidőben V. György nevelője volt. Ebben az időben V. György apja még walesi herceg volt. Egyik 1886-ban írt levele azt bizonyítja, hogy fiát, az angol trón későbbi várományosát nem akarta megkülönböztetett nevelésben részesíteni. Stephenson admirálishoz intézett levele (Stephenson akkor még kapitány volt) többek között ezeket tartalmazza:

— Ugy érzem, hogy jobb kezekre nem bízhattam fiam nevelését, mint az ön gondjaira, csak arra kérném, ne kényeztesse el. Ugy kezeljék, mint a hajó minden más tisztjét és remélem, hogy egyike lesz a leghasznosabb, legügvesebb hadnagyainak. Fiam eszes, gyors és azt hiszem szereti a katonai szolgálatot, de szigorúan kell rászoktatni a munkára, miután manapság minden fiatalember hajlamos lustaságra.

A legnagyobb szivesség

Egy későbbi levelében ezt írta fia nevelőjének:

— Nem talállok szavakat, amelyekkel kifejezhetném a hercegnő és a magam háláját azért a kitűnő jelentésért, melyet drága gyermekünkről küldött. Természetesen megmutattam a hercegnőnek is levelet és örömmel halljuk, hogy fiunk oly kitűnően dolgozik és olyan figyelmes és szorgalmas kötelessége ellátásában. Amikor partra száll, hagyja szórakozni, de amikor szolgálatban van, a legnagyobb szivességet ön azzal teszi neki, ha nagyon szigorú hozzá. Remélem, hogy fiam fokozatosan megtanulja a hajókezelés minden honyolt részletét.

VII. Edward fia egészségi állapotára is figyelemmel volt és egyik levelében fia egészségi állapotára való tekintettel arra kérte a kapitányt, hogy a forró nyári hónapokban hajójával ne tartózkodjon hosszabb ideig Malta szigetén, mert nem akarja megkockáztatni, hogy fia György herceg napszúrászt kapjon Máltában. Viszont egy későbbi levelében, amelyben helyeselte a kapitány elhatározását, hogy elhagyja Máltát, büszkén állapítja meg, hogy „Georgie nem is olyan kényes természetű.”

György herceg, a későbbi V. György király nagyon szerette parancsnokát, Stephenson kapitányt és amikor a kapitány 1887-ben, Máltában

sérlekezéseim során négy fajta gázból egy olyan gázt sikerült létesíteni, amely nem robban és annyira sűrűsíthető, hogy a gép törzsében lévő tartályban annyi fér el, amennyi levegővel felhigitott állapotban nagyon hosszú ideig a levegőben lebegtetetheti a repülőgépet. A gáz összepréselve nem emelkedésképes, csak felhigitva, ritkítva könnyebb, mint a levegő. A gép törzsébe rejtett tartályból a gép törzsébe és szárnyaiba helyezett gáztömlőbe lehet préselni a gázt, amelynek sűrűsége határozza meg, hogy milyen magasra emelkedik a repülőgép.

— A repülőgép előnye: egy helyből tud felszállni, a levegőben szinte egy helyben lebeghet, ha rálőnek a golyó-hiába lyukaszt ki néhány tartályt, a többi még mindig a levegőben tarthatja a gépet és az utasait.

— Bevallom, — fejezi be az új repülőgép titkainak feltárását a feltaláló, — hogy az ezzel kapcsolatos kísérletezéseim még nagyon kezdeti állapotban vannak. Azonban remélem, hogy 3—4 hét múlva, amidőn elkészül a repülőgép-modell, nem tűnik fel fantasztikusnak ez a munkám sem.

Kíváncsian várjuk az eredményt. Jószolgunk? Nem! — hiszen a múltban minden feltaláló küzdelmét kétkedő mosolygások és lebecsmérlő megjegyzések kísérték . . .

NEDECZKY FERENC

megvált a hajó parancsnokságától, György herceg közvetlen szavakkal fejezte ki levelében fájdalomt:

— Nem is tudom kifejezni fájdalmamat, amit éreztem, amikor a csónakkal visszatértünk a hajóhoz és láttam, hogy ön egyre távolabb és távolabb kerül tőlem. Lehetetlen kifejezmem, mennyire hiányzik nekem kedves Stephenson kapitány. Ugy tűnik, mintha üres lenne ön nélkül a világ, senkitől sem tudok tanácsot kérni, senkivel sem tudok beszélgetni.

György herceg tengerészkalandja

1888-ban György herceg egy izgalmas tengerészkalandját közölte nevelőjével. Januárban Görögországba hajózott és utközben tengeri vihar érte.

— Nagyon sok vizet kaptunk, az alsó fedélzetet elöntötte a víz és a kabinokból mindent kimosott a kabintulajdonosok nagy hosszúságára. Az én kabinomból mindent elvitt a vízár, képeket, fényképeket, cigarettadobozokat, könyveket, órákat, a mosdót és a vizeskorsót is. Amikor négy órakor abhahagytam a szolgálatot, holmimat a fedélzeten találtam meg egy halomban, de tárgyaim közül a legtöbb összetört. Képzheteti hogyan káromkodtam . . .

1888 nyarán György herceg Spanyolországba utazott és tapasztalatairól többek között ezt írta Stephenson kapitánynak:

— Algecirasban bikaviadalt láttam. Meg kell mondanom, sohasem voltam tanúja ennél undorítóbb látványnak és nem kívánok még egyszer bikaviadalt végignézni. Egy nap elutaztunk Toledo-ba, ahol azokat a híres pengéket gyártják.

György herceg gyakran panaszkodott tengeri betegség miatt s megírta Stephenson kapitánynak, hogy amikor 1889 novemberében Egyiptomból Görögországba hajózott, nagy viharba kerültek és ő „természetesen borzasztó tengeri beteg volt”.

Okt. 19. 20.	Halló! Halló! Ön is készüljön a szezonnyitásra!	Okt. 19. 20.
KÉK RÓKA		
HERCEG FERENC gyémántfómásága színjátéka.		
Jön! Mezei pacsirta Jön!		

Bucuresti-i sajtószemle

ROMANIA:

A nemzeti nevelésiügyi miniszter a napokban úgy határozott, hogy a kisebbséglakta országok tanítóképzőiben kötelező tantárggyá teszik az illető kisebbség nyelvét. Ez azért történt mert a kormány tudja, hogy a tanítóság a kisebbséglakta vidékek sajtós körülményei között csak így teljesítheti tökéletesen feladatát. A kisebbséglakta vidékeken az elemi iskola első osztályába kerülő gyermek legtöbbször egyetlen szót sem tud románul, a gyermek nem érti tanítóját és a tanító nem érti a gyermeket: semmiféle közösségi érzés nem fejlődik ki közöttük. A gyermek megtanulja a román szöveget, de olvasmányainak lényegét senki sem érteti meg vele és az élő nyelv még hosszú évekig idegen marad előtte.

De menjünk tovább ebben a következtetésben. Miért csak a kisebbséglakta vidékek tanítói tudjanak magyarul? Nem volna éppoly üdvös, ha a magyar kisebbség nyelvét a középiskolákban is tanítanák? Ha a román mérnök, román ügyvéd és orvos is beszélne magyarul? A középiskola az állam vezető rétegét neveli s ennek a rétegnek minden irányban fel kell készülnie. A magyar nyelv — amint mondani szokás, — kitőrtetlen váltó lehet a románság kezében s azok, akik azt hiszik, hogy az a román, aki megtanulta és beszél a vele közös hazában élő kisebbség nyelvét, nemzetietlen és a nemzeti eszmék árulója, — téved.

A románság számára csak nyereség lehet, ha megismeri a vele együtt élő kisebbségek nyelvét és ezáltal velük való kapcsolatait szorosabbra fűződik és a kisebbségek is énjénkh rész vehetnek az állam életében.

CURENTUL:

1913-ban lépett életbe Románia új alkotmánya, amelynek 7-ik szakasza az országban élő zsidóságnak politikai jogokat adott és ugyanekben az évben adta meg a képviselőház I. Aurel Candra-Hecht professzornak, a bucurestii egyetem tudós nyelvész tanárának Ovid Densusianu munkatársának a román állampolgárságot. A határozat azonban a tudós tanárhoz, aki sok évtizedet töltött el nyelvünk és nemzeti kultúránk szolgálatában, soha sem jutott el írásos formában és most, amikor nyugdíjaztatására került volna a sor, kiderült, hogy Candra egyetemi tanárnak, aki egész életét a bucurestii egyetemi katedrán töltötte el — nincs állampolgársága. Az állam polgári irat elveszett a hivatalok utvesztőjében.

Ugyanigy keresi az állampolgárságát még ma is Mirto Edvard volt közlekedésiügyi miniszter is.

Mindezekből kiviláglik, hogy a polgári jogok biztosítása körül hivatalos oldalon is történtek szabálytalanságok s jó volna valamilyen áthidaló megoldást találni ezeknek a múltbéli hibáknak az orvoslására.

LUMEA ROMANEASCA:

Európa fölött hatalmas vihar vonult el. Elpusztíthatna volna erejével az egész kontinenst, de csak egyetlen állam fölött dühöngött. Cseh-szlovákiában okozott károkat. Az európai égből ebben a pillanatban felhőtlen és nyugodt. De az utóbbi napokban hozzánk érkező hivatalos távirati jelentések arról számolnak be, hogy Berlijnben mi követeléseket készítenek elő: a gyarmatokat illetőleg.

Más jelentések viszont arról adnak hírt, hogy Franciaország meggyorsította a fegyverkezés tempóját, hogy Angliában megkettőzik a légi haderőket s bevezetik a kötelező katonai szolgálatot.

Tehát a fegyverek gyártása tovább folyik és azoknak a száma, akiknek fegyvert adnak a kezébe, egyre emelkedik. Most képezik ki őket, hogy mielőtt kell majd banniok a fegyverekkel, miután Münchenben megmentették a békét.

Nem kell, hogy alarmirozzuk magunkat. Münchenben világosan láthattuk, hogy a békét és a bécsiünetet csak fegyverrel, erővel lehet megvédeni. Anglia és Franciaország el vannak határozva, hogy a jövőben bármilyen fenyegetésnek ellent tudjanak állni — fegyverrel és nemcsak lo-

Iamandi igazságügyminiszter bejelentette a kereskedelmi, valamint a polgári törvénykönyv egységesítését

Fenntartják a telekkönyvek és a közjegyzőségek intézményét
Petrescu-Comnen külügyminiszter beszámolt a nemzetközi helyzetről

Bucuresti. A kormány tagjai kedden este minisztertanácsra ültek össze Miron Cristea pátriárka-miniszterelnök elnöklése alatt.

A minisztertanácsról kiadott hivatalos jelentés szerint Miron Cristea pátriárka-miniszterelnök bejelentette az okirálysági törvényeknek Bukovinára való kiterjesztését és ezzel kapcsolatban annak a véleményének adott kifejezést, hogy bizonyos intézményeket, amelyek valamennyi modern törvényekkel rendelkező államban megtalálhatók, fenn kell tartani. — Ilyen intézmény a telekkönyv és a közjegyzőség is, amelyek hasznosaknak bizonyultak.

Ebben az értelemben szólt fel Iamandi igazságügyminiszter is, aki hangoztatta, hogy a törvények kiterjesztésével nem érintették ennek a két intézménynek a működését. A közjegyzői hivatalok megmaradnak — mondotta — bár elléniük vannak az ügyvédkamarák és a Semmitőszék is. Ami pedig a telekkönyvet illeti, ezt az intézményt a kormány nemrég az egész országra kiterjesztette.

A továbbiak során Iamandi miniszter bejelentette a minisztertanácsnak, hogy rövidesen sor kerül a kereskedelmi, valamint a polgári törvénykönyv egységesítésére ugyanúgy,

ahogyan 1936-ban a büntető törvényeket egységesítették. Az új kereskedelmi törvénykönyv már elkészült, a polgári perrendtartás pedig befejezés előtt áll. A polgári törvénykönyvnek jórésze már készen van, a szövegen azonban bizonyos változtatásokat kell eszközölni.

— Az egységesített kereskedelmi törvénykönyvet — jelentette ki az igazságügyminiszter — szentesítés végett Ófelsége elé óhajtom terjeszteni. Az a probléma, hogy a polgári perrendtartás életbeléptethető-e a polgári törvénykönyv előtt, jelenleg tanulmányozás alatt áll.

Ezután a miniszterelnök kérésére Mitza Constantinescu nemzetgazdasági miniszter és a Banca Nationala kormányzója felvilágosításul szolgált az erdélyi pénzügyintézeteknek nyújtott hitelekéről. A legközelebbi minisztertanácsban Constantinescu miniszter bővebb beszámolót tart ebben a kérdésben.

Petrescu-Comnen külügyminiszter a nemzetközi helyzetről tájékoztatta a minisztertanácsot, amely a folyó ügyek letárgyalása során hozzájárulását adta a királyi székrető hatáskörét megszabó minisztertanácsi jegyzőkönyvhöz.

Megindult a japánok új lavinája Kína ellen

Háborítatlanul szálltak partra az újabb japáni csapat-szállítmányok. — Blücher segíti a kínaiakat. — Biztosítékok Angliának

Hang Kong. (Rador.) A Reuter ügynökség jelentése szerint a japán hadihajók védelme alatt partraszállított szárazföldi haderők nem találkoztak a kínaiak ellenállásával. Az előny mulást csak 20 kilométerrel a tengerparttól fogják megakadályozni, ahol erős védelmi vonalakat építettek ki. Nagyobb arányú harcok itt csak néhány nap múlva lesznek.

A japán csapatoknak Délkinában történt partraszállásáról a Stefani Iroda azt jelenti, hogy Formosa szigetén hatalmas haderők állnak készen arra, hogy benyomuljanak a még el nem foglalt területekre. Ez a váratlan japán támadás Kanton ellen azt igazolja, hogy a japánellenes központ ott keresendő.

Hivatalosan jelentik, hogy a japán haderő partraszállítása Délkinában minden embervesztés nélkül történt.

A brit kormányzó szolgálattételre berendelte a rendőrtartalékokat.

A kínai főparancsnokság nagy gyorsasággal küldi az erősítéseket Uacseu környékére, míg elsősorban akarnak a japánok elfoglalni.

A Times rigai tudósítója azt jelenti, hogy Blücher tábornagy, akinek öngyilkosságáról, illetve letartóztatásáról kerültek hírek, jelenleg Kulsömongoliában vagy Kinában tartózkodik, ahol nagy aktivitást fejt ki. Szovjetország ugyanis közvetett úton részt vesz Kína támogatásában Japán ellen.

A Times jelentése szerint a tokiói angol nagykövetet hivatalosan is biztosították arról, hogy Anglia délkinai érdekeit tiszteletben fogják tartani. A Kanton-kauluni vasutvonatra nézve azonban a japán kormány nem adott ilyen biztosítékokat.

Új repülési rekord

Három szovjet-pilótánő megdöntötte a női távrepülés rekordját

Moszkva. A Romania című lap közli a Tass távirati iroda jelentése alapján, hogy három szovjet pilótánő megdöntötte a női távrepülés rekordját. A három szovjet pilótánő, névszerint Ossipanke, Girsadoupova és Raskova, Moszkvából indult el egy kétmotoros repülőgépen és Duki falu közelében szálltak le, 170 km. távolságra Komso-molok városától északkeleti irányban.

A három repülőnő által megtett ut egyenes vonalban 5947 kilométer.

gikus szólamokkal.

Egy újabb, még veszedelmesebb vihar, mint amilyent átélünk, bármikor meglepheti ismét az emberiséget. Legyünk tehát készen, hogy ennek az újabb viharnak is ellent tudjunk állni. Legyünk készenlétben, hogy szembenézhessünk bármilyen eseménnyel.

Ezt kívánja tőlünk az idő!

Leváltják helyéről

Innitzer bécsi herceg-érseket!

Berlin. (Rador.) A National Zeitung úgy tudja, hogy az Innitzer hercegérsek ellentéves tüntetések következtében a hercegérseket leváltják és helyét Albius Linda klostertneuburgi prelátus foglalja el.

A nemzeti-szocialisták egyébként Bécsben izgalmas gyűlés keretében foglalkoztak a történelemmel és Bärckel körzeti helytartó ebből az alkalomból több intézkedést tett.

CENTRAL

5, 7.15 és 9.30 órakor

Dílságnak engedélyezve

BULU, A FEHÉR TIGRIS

A maldji dzsungel filmje. Vadászat és vadfogás. Emberáldozás a fehér tigrisnek. Látványos. Izgalmas Tanulságos

Legújabb Fox-híradó • Chamberlain Godesbergben. A négy újabb hatalmi összejövetel Münchenben.

SPORT KOZLONY

Létrejött a román—olasz sportbéke

Levelek tisztázták a helyzetet. — Elmarad a magyar—olasz válogatott mérkőzés is

Mint ismeretes, a Közép-európai Kupamérkőzések folyamán az olasz és a román labdarúgó szövetségek között véleményeltérés támadt. A Genova—Rapid mérkőzésen ugyanis egy-két vérmesebb fővárosi sportrajongó üvegeket dobott be a pályára, miről az olasz csapat vezetősége hazatérte után az olasz labdarúgó szövetségénél jelentést tett. Ennek következtében az olasz labdarúgó szövetség átiratot intézett a román szövetséghez, amelyben kilátásba helyezte a két ország közötti sportértekezést megszakítását. A román labdarúgó szövetség, amely az ügyben erélyes intézkedéseket fogantatott, természetesen azonnal magyarító levelet küldött az olasz szövetséghez, amelyben megvilágította az incidenst és a fogantatott rendszabályokat is.

Az ügyben most örvendetes fordulat állt elő. Amennyiben Vaccaro tábornok, az olasz szövetség elnöke levelet intézett a román szövetséghez, amelyben rámutatott arra, hogy a

bucurestii hivatalos levelek teljesen tisztázták a helyzetet.

A tábornok azt is megírta levelében, hogy az olasz szövetség a jövő évi nemzetközi műsor összeállításánál mindenestre figyelemmel lesz a tervezett, de elmaradt olasz—román nemzetközi mérkőzés megrendezésére is. Ugy látszik tehát, hogy a két szövetség közötti ellentétet ezzel sikerült kiküszöbölni és az olasz—román sportértekezés újra olyan bázisra lesz, mint a múltban volt.

Itt írjuk meg budapesti jelentés alapján, hogy az M. L. Sz. értesítést kapott az olasz szövetségtől, amely bejelentette, hogy a november 13-ra tervezett olasz—magyar válogatott budapesti mérkőzésre nem küldheti el csapatát. Római hírek szerint a közvetlen ok az, hogy Rava, Piola, Meazza jelenleg sérültek és nem valószínű, hogy a mérkőzés időpontjáig rendbe jönnének.

Az egyesületek képviselői döntötték el a vasárnapi programot

Részletek a C. C. N. gyűléséről, ahol szavazással döntöttek

Bucurestiből jelentik: Miután a magyar szövetségnek a mérkőzések lemondására vonatkozó értesítése megjött, az FRFA illetékes tényezői értesítették az érdekelt egyesületek képviselőit, akiket három lehetőség közül választásra szólítottak fel. Ezek:

a) október 16-ára ne tüzzenek ki programot,
b) az október 23-iki műsort hozzák előre,
c) az utolsó őszi fordulót hozzák előre.

Ezután lezavaztatták az egyesületek képviselőit, akik a következő válaszokat adták:

Venus: Az október 23-iki fordulót hozzák előre.

Juventus: A hatodik fordulót.

Sp. Studentesc: A december 11-iki fordulót.

Ripensia: A hatodik fordulót.

FC Carpati: A hatodik fordulót.

Rapid: Ne tüzzenek ki programot.

Victoria: Amit a bizottság határoz

Kinizsi: A hatodik fordulót.

Tricolor CFPV: Az utolsó fordulót.

AMTE: Nem adott választ.

Gloria: Nem adott választ.

Az FRFA szavazás után határozatot hozott, amely szerint a Venus, Juventus, Ripensia, FC Carpati és Kinizsi álláspontját fogadta el és vasárnapra az október 23-iki programot hozta előre azzal, hogy a kisorsolt bajnoki programok egy-egy héttel mindig hamarabb kerülnek lebonyolításra és a bajnoki idény december 11 helyett december 4-én ér véget. (!)

Kik állnak a B. liga csoportjainak élén?

A nyugati csoport két alcsoportra oszlik, mint köztudomású az északi alcsoportban vezető helyen a Mures áll, a jóképességű csapat 6 mérkőzést játszott és mindegyiket megnyerte. Második a HTV. 8 ponttal, harmadik az Ind. Sarmii 7 ponttal.

A déli alcsoportban a Jiul, a Craiovan, a Camt, a CFR, a Rovine Grivita és a Vulturii egyformán 6—6 ponttal állnak, míg hetedik a NAC.

A keleti csoport északi alcsoportjának első helyén a Gloria CFR áll kilenc ponttal. Második DVA 7, harmadik a Textila ugyancsak 7 ponttal.

A déli alcsoportban Unirea Tricolor hat mérkőzésből hatot nyert meg, második az AS Constanta 9, harmadik a Prahova 9 ponttal.

Köszönetnyilvánítás

Mindazoknak, akik felejthetetlen férjem, illetve drága jó édesapánk temetésén megjelentek, mérhetetlen fájdalomukat részvétükkel enyhíteni igyekeztek, ravatalára koszorút és virágot helyeztek, ezúton mondunk hájas köszönetet.

Arad, 1938. október 14.

özv. Kovács Józsefné és családja.

Magyar úgypapából!

Az argentin futballszövetség nehéz helyzetben volt, mert nem akadt játékvezető, aki a ioró légkörű argentin bajnoki mérkőzéseket levezette volna. Végül szükségben Angliából hozattak játékvezetőt, bizonyos Gaswell urat, aki a „nehézebbnek” ígérkező mérkőzéseket vezette Argentínában. Most ezt olvasuk az egyik angol lapban: „Gaswell olyan jól működött, hogy szerződését még egy évvel meghosszabbították”. (!)

Kanada nemrég csak azt kérte, hogy az 1941-es olimpia megrendezésének jogát adják neki. Ezt a tervet megértéssel fogadták Amerikában. Erre most Merrick, Kanada képviselője a nemzetközi olimpiai bizottságban kijelentette: — És kérjük a teli olimpiát is! Igazán már annyi téli olimpián vettünk részt, hogy megérdemelnék egyszer mi is.

Az angliai Charlton Athletic érdekes javaslattal állt elő. „Minden I. liga-egyesület fizessen be 1000 fontot. A 22.000 fontból támogassák azokat az egyesületeket, amelyek a II. ligából felkerülnek”. Minden valószínűség szerint meg is lesz ez az irigylésreméltó „önállítási alap”.

„Nézzé meg a világ legjobb teniszezőinek mérkőzéseit!” Ezzel a jelszóval hirdetik a Budge—Perry, Budge—Vines és Budge—Mako, Perry—Vines mérkőzéseket Amerikában. A hirdetés legnagyobb meglepetése, hogy Budge után partnere, a magyar származású Makó is profi lett.

Csak egy kilogramos a női diszkosz!.. Lundström svéd atlétanő 44.38 méteres diszkoszvetéssel új svéd rekordot dobott. Egyik lapársunk gyanusnak tartja ezt az eredményt és megkérdi, hogy vajon a

svéd atlétanő nem fért-e, mint Ratjen, mert eredménye „férfiaknak is becsületére válnék”. Igen, ha Lundström két kilogram sulyú férfi diszkosszal dobta volna eredményét! De a női diszkosz csak egy kilogramos...

Az AMTE vezet tovább a szövetségi díjban

A szövetségi díjért folytatott mérkőzések őszi fordulója a befejezés felé közeledik. Az AMTE áll továbbra is az élen és valószínűleg ott is marad. A táblázat az alábbi:

1. AMTE	5	4	—	1	19	3	8
2. Gloria	4	3	—	1	15	5	6
3. Transilvânia	4	2	1	1	12	11	5
4. Crişana	5	1	1	3	5	15	3
5. Titanus	3	1	—	2	7	6	2
6. ATE	4	1	—	3	8	19	2
7. Hakoah	3	—	2	1	3	10	2

... és ismét
csábítanak a káprázatos
tengeri utazások!

Őszi földközítengeri utazások
a fehér
„MILWAUKEE”
luxushajóval

Hapag-utazás Nyugatafrikába
az Egyenlítőig
okt. 30-tól nov. 23-ig. / Ára Lei 21600.— től

A Golf-áram
tropikus hazájába

„MILWAUKEE” luxushajóval
Nyugatindia, Mexicóba és
New Yorkba
1939 január 9-től márc. 2-ig. / Ára ca. Lei 50000.—

Karácsonyi és szilveszteri utazás
az atlanti óceáni szigetekre
1938 dec. 20-tól 1939 január 6-ig / Ára Lei 15000.— től

Mindig jól utazik a
**HAMBURG-AMERIKA
LINIE**

hajóival

Információk Prospektusok
Képviselet:
Künstler utazási iroda
Erad, Bul. Regina-Maria 24. Tel. 10-86

Szabó, Sárosi dr.,**Zsengeller és Lázár**

Ezt a négy játékost kérte a FIFA a magyar szövetségtől az Európa válogatottba

Budapestről jelentik: A magyar labdarúgó szövetség átiratot kapott a FIFA-tól. Ebben közölték, hogy Európa válogatottjába a FIFA Szabó, Sárosi dr., Zsengeller és Lázár személyét jelölte és kéri az MLSz-t, hogy ez a négy játékos október 23-ikán legyen Amszterdamban, ahol összeállítják a válogatottat.

A magyar szövetség nem határozott még, hogy ad-e egyáltalán játékost, miután az egyesületek bajnoki műsora nagyon tulterhelt. Tekintettel azonban arra, hogy most elmarad a román-magyar mérkőzés, nincs kizárva: még is játszik magyar játékos a Kontinens csapatában az angolok ellen.

Templom-avatás

készül vasárnap Kisperegen

A Kispereg községi ref. egyház október hó 16-án, azaz vasárnap tartja megújított templomának felavatási ünnepét és az egyház és község 151 éves fennállásának jubileumát. Az ünnepély fényes külsőségek között nagy tömeg jelenlétében fog lefolyni, délutáni vallásos ünnepéssel, közvacsorával és táncmulatsággal lesz egybekötve. A templomfelavatási imát és beszédet Debreczeni István egyházkerületi tanácsbíró és femesvári lelkész fogja megtartani, több lelkész segédlete mellett.

Az új, szép nagy templom minden részében fényes ragyogása Kiss István, pécskai építész izlését és szakértelmét fényesen igazolja.

Színház

— Nagy ambícióval folynak a „Kék róka” próbái. Megindult a színház kulisszáinak termelő vérkeringése. Új arcok, új tehetségek vonultak fel Thalia deszkáira, hogy október tizenkilencedikén megismerkedjenek az aradi közönséggel. Egymást követik a találgatások a színészezon kilátásait illetően. Határtalan optimizmus uralkodik a kulisszák világában. A régi kedvencek jól ismerik az aradi közönség ragaszkodását és minden lelki feszültséget felolvastatni tudó jóindulatát. Ezek a művészek az abszolút biztonság tudatával fogtak hozzá a lelkiismeretes munkájukhoz. Egymásután peregenek a „Kék róka” jelenései. Minden mondat a magyar színpadirodalom gyöngyszeme. Harmath Jolán és Temesváry Gitta finom, decens és nagyvonalú játékkéltésével, Kovács György izes, halkszavú beszédűdásával, Horváth László ragyogó intelligenciájával, Jávor Alfréd közvetlen egyéniségével vonul fel a próbákra. Jobb ról, balról egymásután hangzik fel a kollégák elragadtatása: — „Ennél az előadásnál tökéletesebbet nem lehet várni”. És csakugyan, játékbán, kiállításban tökéleteset fog nyújtani az aradi társulat prózai együttese a „Kék róka” szezonnyitó reprizén. Erről különben mindenki meg fog győződni, aki ott lesz és biztos, hogy nagyon sokan lesznek a színházban és mint a kulisszák világában most hangoztatják: „biztos a zsúf ház”.

— „Mezei pacsirta”, a zavartalan jóhangulat üdítő forrása. Már a zenekar első üteméinél nyájásra derül a közönség arculata. Szappanbuborékként oszlik el a gond az emberek arculatától, mert mindenki tisztában van azzal, hogy a „Mezei pacsirta” című operettjüdjonság a zavartalan jóhangulat kuforrása. Változatos népies témakör, csupa szellemességgel átitott szöveg, színészeleg páratlan lehetőségek ölekeznek össze egymással, hogy magukkal ragadva a közönséget kivívják a „Mezei pacsirta” számára a „szezonlágér” díszjelzőt. Aki rádión végighallgatta a „Mezei pacsirta” szegedi bemutatott előadását, az nagyon jól tudja, hogy nem túlzás elismerni ennek a nagyszerű színpadi munkának minden-kvalitását. A slágeroperett buzdító hangulata tüti át az aradi operett-társulat prózaegyüttését már az első próbák során. Balogh Lulu primadonna nevével visszhangzik most a kulisszák világa. Határtalanul szimpatikus, abszolút művészi lélekkel megáldott primadonna-típus Balogh Lulu, az aradi közönség egybangu rajongásának várományosa. Nagyszerűen énekel és táncol, megkapó modorával elbűvölő egyéniségű művész. Az operettjüdjonság minden egyes szereplője határtalan ambícióval látott munkájához és ennek a nagy ambíciónak egészen biztosan meg is lesz az eredménye.

**Az ÁLLAMI SORSJÁTÉK IV. osztályának
A HUZÁSA**

A MILLIÓK NAPJA

**UJITSA MEG SORSJEGYÉT. A sorsjegy-
árudák éjjel 12 óráig vannak nyitva.**

250 VAGY 400 LEI

ellenében részt vehet az ÁLLAMI
SORSJÁTÉK IV osztályának a huzásán.

MI MÓDON?

*Kérdezzen meg
egy sorsjegyárut!*

ÁLLAMI SORSJÁTÉK

KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY**Megjelent a Hivatalos Lapban****a céh-törvény**

A jelenlegi szakmai érdekképviseletnek a törvény megjelenésétől számított három hónapon belül kell megszerezniük a jogi személyiséget

Tartományonként alakulnak meg a céhek

Öfejsége II. Carol király szentesítette az új céh-törvényt és az megjelent a Monitorul Oficial csütörtöki számában.

Az Aradi Közlöny annak idején az ország sajtójában elsőnek ismertette teljes részletességében Ralea Mihai munkaügyi miniszter cél-törvénytervezetét. Mivel a tervezetben némi változást eszközöltek és mivel a törvény úgy az iparosság, mint a magántisztviselők és munkásrétegek szempontjából rendkívüli jelentőséggel bír, az alábbiakban ismertetjük a most megjelent törvény lényegesebb rendelkezéseit:

A céhek a szakmai érdekek tanulmányozására, védelmére és ápolására létesülnek anélkül, hogy anyagi előnyöket húzhatnának e tevékenységükből. A céhek működése nemzeti jellegű kell, hogy legyen, az állam magasabb érdekeinek tiszteletbentartása mellett. Nemzetközi szervezethez csak úgy csatlakozhatnak és nemzetközi kongresszusokon csak úgy vehetnek részt, ha erre a munkaügyi minisztérium külön engedélyt ad. Cé-

heket a következő három szakmában tevékenykedő személyek alkothatnak: 1. munkások, 2. magántisztviselők és 3. kisiparosok. Senki sem kényseríthető arra, hogy akarata ellenére cél-tag legyen, vagy abból kilépjen.

A céheknek egységes jellegűeknek kell lenniük és jogi személyiségük elismerése királyi dekretummal történik. Működési területük: a tartomány. Minden szakmában egy tartomány területén csak egy céh kaphat jogi személyiséget, viszont a tartomány jelentősebb helyeiben alosztályok létesíthetők, amelyek a céh hatásköréhez tartozó minden ügyben képviselői joggal rendelkeznek.

A jogi személyiség elismerésének feltételei a következők:

1. Tömöríteniük kell az illető tartomány területén élő munkások, magántisztviselők és kisiparosoknak legalább egytizedét. Az alapító tagok száma semmilyen körülmények között nem lehet kevesebb harmincnél. Amennyiben egy tar-

Legújabb jelentéseink:

Nagyarányu kiutasítások az új lengyel területekről

Prága. (Rador.) Ungvár felett katonai repülőgépek keringtek, amelyek sokezer darab rubén és magyar nyelvű röpcédulát dobtak le, amelyben bejelentették az első rubén nemzeti kormány megalakulását és egyben a lakosságot nyugalomra intik. A menekültek első csoportja ma megérkezett Reichenbergbe.

Az elmúlt nap folyamán egyébként, a Havas távirati ügynökség jelentése szerint több mint ezer csehszlovákot utasítottak ki a Lengyelország által újlag elfoglalt területről. A cseh nemzetiségű tanítókat, tanárokat és munkásokat azonnali hatállyal elbocsátották állásukból. A németek által elfoglalt területen beállították a cseh nyelvű lapokat. (Rador.)

Itt írjuk meg, hogy Csehszlovákiában a vasuti forgalom rendkívül lassu lett. Így Prága és Brinn között a forgalmat kerülőúton bonyolítják le, amivel a menetidő négy órával meghosszabbodott. A teherforgalom több helyen szünetel.

A Kurjer Poranny a következőket írja: — *Bizonyos francia lapok a lengyel és magyar területi követeléseket mint egy közölgő németellenes blokk előjeleit állítják be. A francia lapok állításai a Kurjer Poranny szerint nem volnának összeegyeztethetők a lengyel külpolitika irányelveivel és nem magyarázhatók mással, mint a francia külpolitika tájékozatlanságával.*

Végleg elmarad a népszavazás a szudétanémet vidéken

Berlinből jelentik: Csütörtökön délután ült össze Berlinben a szudétanémet területi rendezését eszközlő nemzetközi bizottság. A bizottság megállapította, hogy a területi rendezés az október 5-én meghatározott vonal értelmében jött létre és ilyenformán egyöntetűen elhatározták, hogy eltekintenek a népszavazás megtartásától. Tudomásul vették egyben a müncheni egyezmény 7-ik pontja értelmében a német-cseh bizottság megalakítását, amely az optálás ügyét lesz hivatva rendezni.

Berendezkednek a lengyelek

Varsó. (Lengyel Távirati Iroda.) A helyi hatóságok az újonnan Lengyelországhoz csatolt terület valamennyi községében hirdetményt függesztettek ki, amelyben felszólítják a cseheket, hogy november 1-ig hagyják el a lengyel területeket. A rendelkezés nem határozza meg közelebbről, hogy a kiutasítás csak az 1919. évi ezeken a vidékeken megalapított csehekre vonatkozik-e, vagy pedig általános és megkülönböztetés nélküli rendelkezés-e. Az intézkedést azzal indokolják, hogy az új területekre tízezrével térnek vissza a lengyelek, akik Teschen-Sziléziát elhagyták annak idején, amikor azt Csehszlovákiához csatolták.

Borzalmas események Jeruzsálemben

Jeruzsálem. (Rador.) Ma délután a város régi negyedének szélén egy zsákot találtak, amelyben két emberfej volt. A vizsgálat során megállapították, hogy az áldozat két marokkói arab, akik Jerikóban laknak és még az elmúlt hónapban nyomtalanul eltűntek. Ebben a negyedben egy másik arabot megöltek. Egy tehergépkocsira bombát dobtak, amely négy személyt megsebesített.

Egy másik tehergépkocsit viszont Jeruzsálem közelében fámadtak meg ismeretlen tettesek és annak vezetőjét elrabolták. A Haiffa környéki harcokban egy angol tiszt és egy katonája megsebesültek. Ugyanezen a vidéken a merénylők egy gyárat felgyújtottak. A gázai repülőterétől délre nagyobb csoport közeledett, amelyet azonban visszavertek.

Haiffa. (Rador.) Csütörtök reggel bombát dobtak egy teherautóra, amely zsidók tulajdonát képező árut szállított. Négy személy megsebesült. A Reuter-ügynökség hangsúlyozza, hogy a merénylet akkor történt, amikor 230 volt angol frontarcos érkezett Palesztínába a rendőrség megerősítésére.

Kantont megvédik a kínai csapatok

A Reuter-ügynökség jelenti, hogy a kantoni hatóságok minden előkészületet megtettek arra, hogy a várost megvédjék abban az esetben, ha a Bias-öbölben partra szállt japán csapatok mélyebbre akarnak hatolni a vidék belseje felé.

Hongkongból jelentik: Kvantung környéke felett ma 125 gépből álló japán repülőraj keringett. Kínai jelentés szerint egy japán gépet lelőttek. Kínai forrásból érkezett hír szerint Eingshan és Namshan közötti szakaszon heves harcok kezdődnek, Tashui várost japán repülőgépek csaknem teljesen rombadöntötték.

A francia sajtó az újabb német követeléséről

Páris. (Rador.) Az Oeuvre szerint igen valószínű, hogy a német területi követelések legközelebbi célpontja Belgium lesz. A Berlinből érkező hírek azt igazolják, hogy a német birodalom legközelebb az Eupen és Malmedy vidéket fogja visszakövetelni Belgiumtól.

Feltűnő a titkolódzás a lengyel külügyminiszter berlini tárgyalásai körül

Berlin. Chalkovszky, az új csehszlovák külügyminiszter a délelőtti órákban látogatást tett Ribbentrop német külügyminiszternél, akivel hosszabb megbeszélést folytatott. Az Information híregyénység jelentése szerint a megbeszélésben szerepet játszott a Németország és Csehszlovákia között esetleg létesíthető vám- és valutaunió kérdése is. Legalább is berlini politikai körökben számítanak az új csehszlovák külügyminiszter irányú indítványával.

Itteni politikai körökben tudni vélik, hogy a csehszlovák külügyminiszter ma este Berchtesgadenbe utazik, ahol kihallgatásra jelentkezik Hitler kancellárnál. Egyébként a német hivatalos körökben erősen titkolják Ribbentrop és Chalkovszky csehszlovák külügyminiszter közötti tárgyalások tartalmát. Illetékes helyen nem hagyják figyelmen kívül azt a körülményt, hogy a csehszlovák külügyminiszter ezúttal első ízben tartózkodik a német fővárosban.

Itt levágandó és megőrzendő!

Az Aradi Közlöny menetrend-táblázata

Érvényes 1938. október 2-től

Erkezés Aradra:

Indulás Aradról:

Nagyvárad felől személy	2.00	Bucuresti felé orient	2.09
Budapest felől Orient	2.06	Tövis felé személy	2.30
Temesvár felől motor	2.23	Nagyvárad felé személy	2.40
Temesvár felől személy	5.43	Temesvár felé motor	2.45
Nagyvárad felől személy	5.46	Pécska felé motor	5.15
Tövis felől személy	5.52	Nagyvárad felé személy	5.59
Bucuresti felől Orient	6.04	Temesvár felé személy	6.06
Pécska felől motor	6.25	Budapest felé orient	6.07
Kürtös felől személy	6.28	Brád felé motor	6.38
Brád felől személy	6.36	Tövis felé személy	6.40
Nereu felől motor	7.03	Pécska felé motor	6.50
Otlaka felől személy	7.48	Otlaka felé motor	7.10
Pécska felől motor	8.00	Kürtös felé személy	7.20
Brád felől motor	8.33	Nereu felé motor	7.25
Radna felől motor	8.40	Temesvár felé motor	8.03
Temesvár felől motor	8.47	Radna felé motor	9.50
Lökösháza felől személy	8.55	Nagyvárad felé gyors	9.52
Bucuresti felől gyors	9.38	Budapest felé gyors	10.00
Temesvár felől gyors	9.42	Battonya felé személy	10.10
Otlaka felől motor	10.24	Lökösháza felé személy	10.13
Temesvár felől motor	11.31	Temesvár felé személy	10.29
Kürtös felől személy	11.25	Csermó felé motor	11.10
Tövis felől személy	11.40	Brád felé motor	11.45
Nagyvárad felől személy	12.19	Temesvár felé személy	12.28
Brád felől motor	12.46	Kürtös felé személy	13.30
Battonya felől személy	13.15	Nereu felé motor	14.05
Nereu felől motor	13.26	Otlaka felé motor	14.05
Bucuresti felől gyors	13.50	Tövis felé személy	14.15
Temesvár felől személy	13.58	Nagyvárad felé személy	14.25
Csermó felől motor	15.28	Temesvár felé motor	14.30
Temesvár felől motor	15.35	Pécska felé motor	14.31
Budapest felől gyors	15.37	Brád felé személy	14.50
Pécska felől motor	15.45	Budapest felé gyors	15.01
Nagyvárad felől személy	16.03	Bucuresti felé gyors	16.10
Otlaka felől motor	17.21	Temesvár felé személy	16.15
Radna felől motor	17.38	Pécska felé motor	16.40
Lökösháza felől személy	17.41	Honcótó felé motor	16.44
Temesvár felől személy	17.45	Nereu felé motor	17.47
Pécska felől motor	17.49	Lökösháza felé motor	17.58
Brád felől motor	17.53	Radna felé motor	18.00
Tövis felől személy	19.45	Otlaka felé személy	18.02
Nagyvárad felől gyors	20.38	Temesvár felé motor	18.10
Nereu felől motor	20.41	Battonya felé motor	19.50
Temesvár felől személy	21.04	Brád felé motor	20.05
Budapest felől gyors	21.11	Tövis felé személy	20.20
Brád felől motor	21.55	Temesvár felé gyors	20.46
Battonya felől motor	22.14	Nagyvárad felé személy	21.20
Kürtös felől motor	23.20	Bucuresti felé gyors	21.25
Tövis felől személy	23.25	Temesvár felé motor	22.30
Temesvár felől motor	23.33	Kürtös felé motor	22.35